

apostema, i aquest, pres del ll. *apostēma* 'abscess', que es prengué del gr. ἀπόστημα, -ατος, id., pròpiament 'apartament, fet d'anar a part', derivat de ἀφίστημι 'jo m'aparto, m'allunyo'. □ 1.ª doc.: *postema* (VidesR) i *posterna* (Llull) es troben ja tots dos a fi S. XIII.

«Los tramès gran pestilència, que apelaven *postema* o infladura» en tots dos manuscrits de les *VidesR* (111v.1, n. 82), traduïnt «*apostema* sive inflaturam in inguine». També en les *Receptes* val. de Micer Joan, a. 1466 (cf. les cites que en dono a *FERIR* i *RAM*), *BABL* VII, 323, 328, i *AlcM* en dóna diverses cites d'aquest mateix segle i el XVII; «*postema*: abscessus, apostema; *postema* de cap: furunculus», Busa-N. 1507 (E-III-6); i és forma encara popular a l'Alt Pallars (*pustēma* Àreu, 1933).

Però *posterna* és freqüent en les obres prosaiques de Llull: «per assò són los infants tinyosos e *postermats* con hom los dóna vianda per forsa, que natura no pot coure; e per la *posterna* moren molts infants qui viuren, si tant no menjaven e bevien»; «ella féu un ahuyr ['esternut']», e axí-li per lo nas e per la boca gran res de *posterna*, la qual fo pudent e molt orrible cosa a vaer» (*Do. Pu.*, ed. Gili, p. 252; *Merav.*, NCL. IV, 236; també *Blanq.* I, 160.1). Modernament és també la forma que trobem, des del *DTO*. 1647 («*posterna*, *postema* o *brac*: pus ---», article ampliat en l'ed. de 1670).

I avui molt estès, almenys en el Principat; pron. *pustèrma* en cat. central. Veg. la cita de MrnVayreda, *Sang Nova* v, § 2, p. 342, a *XAPA*. Mentre que a Mall. [*DFgra.*] i al P. Val. [Escrig 1851] semblen haver conservat (o restablert) la forma més antiga *postema*. Spitzer (*AJLC* III, 23) proposa explicar la variant fr. *apostume* i napol. *posteoma* (cf. *FEW* i *REW*) per influència de *PHLEGMA* > cat. *FLEUMA*, fr. ant. *flicume* i *RHEUMA* (> fr. *rhume*); i la catalana, per una contaminació paralela: **apostegma* o **aposteuma*, que hagués passat a **apostelma*, i aquesta a (*a*)*posterne* com a repercussió del duplicat *esperma/espelma*. Combinació enginyosa i ben possiblement encertada.

Com sigui que hi cal aquí un seguit d'asteriscos, i que també en castellà va existir una alteració deguda a una contaminació vulgaríssima («*pleuresis* es *postrema* del costado», Alonso de Palencia, 1490, 367d), em pregunto si no hi hauria en català algun fet comparable, com és ara la influència de *verme* (pron. *vèrma*) en tots els parlars orientals, igual que *pustèrma*, per la idea popular que el pus és degut al podrimener que causen petits cucs; al capdavant també es pot dubtar de la seva explicació de la variant francesa i napolitana, tenint en compte que tals alteracions ja es troben en St. Isidor, que cerca al mot una falsa etimologia: «*apostoma* a collectione nomen accepti; nam collectiones graeci *apostomas* vocant; enpiis dicta, ab *apostoma*, intrinsecus vel in latere vel in stomacho» (*Etym.*, ed. Lindsay IV, VII, 19, amb variant *apostumas* en el ms. K, que altres han volgut esmenar en ἀποστήμα, però no ho consenten Lindsay ni els mss. ni l'etimologia del sant sevillà).

DERIV.: *Postemació* [Llull, *DAG.*] *Postemós* [1617, 60

MAgustí; *DFgra.*; Escrig]. +*Postemàtic*, *postemeta*, *postemar*, *postemer* (tots en Escrig 1851). *Postermat*. *Postermejar* [Belv.], *postermera* [Belv.]. *Postermós*.

3 *Posterne*, V. post II *Postermejar*, *postermós*, V. *posterna* *Postero-*, *posterol*, V. post II *Postglacial*, V. *glaç* *Postic*, V. post II i *postisser* (PONDRE) *Posticar-se*, V. *pondre* *Postifàs*, V. *posterol* (POST II) *Postilla*, *postillar*, *postilla*, *postillar*, V. post II 10 *Postilló*, V. *pondre* *Postillona*, alteració de *pastalluna* (PASTA) *Postis* i *postissa*, V. *pondre* i *post* II *Postissada*, *postissat*, V. post I *Postissura*, V. *pondre*

POSTITIS, derivat savi del gr. πόσθη 'membre viril', 'prepuçi'.

Postlimini, V. post II *Postlingual*, V. *llengua* *Postmeridià*, V. *meridià* (MIG) *Postoc*, mall. encreuament de *posterol* amb *palt(r)uc* i variants *Postoperatori*, V. *operar* (OBRAR) *Postor*, V. *pondre* *Postpalatal*, V. *paladar* *Postrar*, *postrat*, V. *prostrar* *Postrem*, *postremitat*, *postrer*, *postres*, V. post II *Pòstula*, V. *pústula*

25 POSTULAR, pres del ll. *postūlare* 'demanar', 'solicitar', 'pretendre'. □ 1.ª doc.: c. 1340, *Ordinacions Palatines* del Cerimoniós; Lab. 1840. Recentment s'ha usat sobre tot com a terme de lògica, de tècnica etimològica, i, amb més divulgació social, per als qui acapten, col·lectivament o personalment, amb propòsits benèfics; jugant amb això últim, i alhora retornant al valor general del mot llatí: «Oh Rambla, imatge bella d'una vida fluent, / que sembles la mateixa i ets sempre diferent; / de trigués i quadrigues tumultuós de port, / i mascles i femelles que *postulen* amor / ---», Coromines (*O. C.*, 1352-3).

DERIV.: *Postulació* [1396 i S. xv, *DAG.*] *Postulat* [Belv.]. *Postulador* [Lab. 1840]. *Postulant*.

40 *Pòstum*, V. post II *Postura*, *posturejar*, *posturer*, *postureria*, *postureta*, -etes, V. *pondre* *Postverbal*, V. *verb*

POT, mot comú al català amb la llengua d'oc i el fr. *pot* 'tupi', 'olla' (des d'on es propagà potser al port. *pote*, i segurament al cast. *bote* o *pote*), i també d'algunes llengües germàniques; mot d'origen incert, en tot cas pre-romà, i també pre-germànic i pre-cèltic, d'una base *pōrtus* 'mena de vas', que es documenta en algun autor gallo-romà de baixa època i en inscripcions de Renània etc.; potser sorotàptic, cf. lit. i letó *púod(a)s* 'tupi', prussià ant. *podalis* 'pot de beure vi'. □ 1.ª doc.: 1363; i en docs. de l'Alt Aragó, de 1134 (*potos*) i 1271 (*puatos*).

Alart (*InvLC*) cita «tres *potz* terrae virides, parvos» en un doc. ross. de 1363, i deu més d'anàlegs des de llavors fins a 1433; el *DAG.* hi aporta «un *pot* larc de terra» en un inv. de Vic de 1403, «un *pot* de terra blanc, ple de confit de poncem; un *pot* de vidre --- un *pot* de terra cubert de vergua; un petit *pot* de